

NUOMONĖS

EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS
PAREIGŪNASEuropos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos
direktyvos dėl kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nuosavybės pasiūlymo

(2011/C 377/02)

EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS PAREIGŪNAS,

atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 16 straipsnį,

atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją, ypač į jos 7 ir 8 straipsnius,

atsižvelgdamas į 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ⁽¹⁾,atsižvelgdamas į 2000 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 45/2001 dėl asmenų apsaugos Bendrijos institucijoms ir įstaigoms tvarkant asmens duomenis ir laisvo tokių duomenų judėjimo ⁽²⁾, ypač į jo 28 straipsnio 2 dalį,

PRIĖMĖ ŠIĄ NUOMONĘ:

1. ĮVADAS

1. 2011 m. kovo 31 d. Komisija priėmė Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nuosavybės pasiūlymą (toliau – pasiūlymas).

1.1. Konsultacijos su EDAPP

2. 2011 m. kovo 31 d. Komisija išsiuntė pasiūlymą EDAPP. EDAPP tai supranta kaip prašymą patarti Bendrijos institucijoms ir įstaigoms, kaip numatyta 2000 m. gruodžio 18 d. Reglamento (EB) Nr. 45/2001 dėl asmenų apsaugos Bendrijos institucijoms ir įstaigoms tvarkant asmens duomenis ir laisvo tokių duomenų judėjimo (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 45/2001) 28 straipsnio 2 dalyje. aKomisija

EDAPP suteikė galimybę neoficialias pastabas pateikti anksčiau ⁽³⁾, prieš priimant pasiūlymą. EDAPP palankiai vertina proceso viešumą, nes tai padeda nuo pat pradžių tobulinti tekstą duomenų apsaugos požiūriu. Pasiūlyme atsižvelgta į kai kurias iš šių pastabų. EDAPP palankiai vertina tai, kad pasiūlymo preambuleje pateikta nuoroda į šias konsultacijas.

1.2. Bendroji informacija

3. Atsakingas skolinimas pasiūlyme apibrėžiamas kaip kreditorių ir tarpininkų siekis skolinti sumas, kurias vartotojai gali grąžinti ir kurios atitinka vartotojų poreikius bei aplinkybes. Pagal atsakingo skolinimosi sąvoką vartotojai turėtų pateikti tinkamą, išsamią ir tikslią informaciją apie savo finansinę padėtį ir yra skatinami priimti informacija pagrįstus bei tvarius sprendimus.
4. Pasiūlyme išvardijami tam tikri veiksniai, lemiantys sprendimą suteikti konkretų hipotekinį kreditą, skolininko pasirinktą hipotekinį produktą ir skolininko gebėjimą grąžinti paskolą. Šie veiksniai – tai ekonominė padėtis, informacijos asimetrija ir interesų konfliktai, reguliavimo spragos ir nenuoseklumas, taip pat kiti veiksniai, kaip antai skolininko finansinis raštingumas ir hipotekinio kredito finansavimo struktūros. Pasiūlyme nurodoma, kad finansų krizė kilo dėl neatsakingo tam tikrų rinkos dalyvių elgesio, todėl neatsakingo skolinimo ir skolinimosi klausimai yra tikslai, kurių reikia siekti vykdant teisėkūros iniciatyvą, kad finansų krizė nepasikartotų.
5. Todėl pasiūlyme pateikiami kreditoriams taikomi rizikos ribojimo ir priežiūros reikalavimai bei skolininkų teisės ir pareigos, siekiant nustatyti aiškią teisės sistemą, kuri turėtų apsaugoti ES hipotekos rinką nuo neigiamų finansų krizės padarinių.

1.3. Ryšys su ES duomenų apsaugos sistema

6. Pasiūlymas susijęs su kelių rūšių veikla, kuri yra svarbi ES duomenų apsaugos sistemai. Ji daugiausia susijusi su

⁽¹⁾ OL L 281, 1995 11 23, p. 31 (toliau – Direktyva 95/46/EB).

⁽²⁾ OL L 8, 2001 1 12, p. 1.

⁽³⁾ 2010 m. gruodžio mėn.

kreditorių ir kredito tarpininkų naudojimosi vadinamąja kreditų duomenų baze, siekiant įvertinti vartotojų kreditingumą, ir su vartotojų kreditoriams ar kredito tarpininkams teikiama informacija.

7. EDAPP palankiai vertina tai, kad į esamą pasiūlymo tekstą įtrauktos svarbios nuorodos į atitinkamas duomenų apsaugos taisykles. Tačiau jis norėtų pabrėžti, kad keletą dalykų reikia patikslinti. Viena vertus, pasiūlyme nereikėtų pateikti pernelyg išsamių nuostatų, susijusių su duomenų apsaugos principų laikymusi, nes tai užtikrinama dėl nacionalinių įstatymų, kuriais įgyvendinama Direktyva 95/46/EB, taikymo visoms duomenų tvarkymo operacijoms. Kita vertus, EDAPP siūlo šiek tiek patobulinti tekstą, kad jis būtų aiškesnis ir kad kriterijai, lemiantys teisę susipažinti su kredito duomenų bazėje esančia informacija, nebūtų numatyti deleguotuose teisės aktuose.

2. PASIŪLYMO ANALIZĖ

2.1. Nuoroda į Direktyvą 95/46/EB ir pareiga įvertinti vartotojo kreditingumą

30 konstatuojamoji dalis

8. EDAPP palankiai vertina tai, kad į pasiūlymo preambulės tekstą įtraukta nuoroda į Direktyvą 95/46/EB. 30 konstatuojamojoje dalyje pateikiama bendra nuoroda dėl direktyvos taikymo duomenų tvarkymo veiklai, vykdomai vertinant vartotojų kreditingumą.
9. Tačiau siekiant atspindėti aplinkybę, kad bet kuri duomenų tvarkymo operacija turi būti atliekama laikantis įgyvendinimo taisyklių ir kad tinkamos nuorodos yra nacionalinės teisės aktai, kuriais ši direktyva įgyvendinama, į pasiūlymą galėtų būti įtrauktas toks bendras straipsnis: „bet koks duomenų tvarkymas, atliekamas pagal šią direktyvą, turi atitikti atitinkamus nacionalinės teisės aktus, kuriais įgyvendinama Direktyva 95/46/EB“. Įtraukus tokį straipsnį, būtų galima išbraukti 15 straipsnio 3 dalyje ir 16 straipsnio 4 dalyje pateiktas konkrečias nuorodas į direktyvą.

14 straipsnis

10. Pasiūlymo 14 straipsnyje kreditoriams nustatoma pareiga išsamiai įvertinti vartotojų kreditingumą. Šis vertinimas turėtų būti grindžiamas tam tikrais kriterijais, kaip antai vartotojo pajamos, santaupos, skolos ir kiti finansiniai įsipareigojimai. Ši pareiga galėtų labai paveikti kreditą norinčių gauti asmenų privatumą, nes kreditorius galėtų gauti labai daug plataus pobūdžio informacijos. Todėl EDAPP palankiai vertina tai, kad tekste pateikiamos tikslesnės nuostatos, susijusios su kreditoriaus paieškos apribojimu „būtina“ jo gaunama informacija. Tame straipsnyje bendrai nustatoma, kad šią informaciją galima gauti tik iš „svarbių vidaus ar išorės šaltinių“. EDAPP palankiai vertina aiškią nuorodą į Direktyvos 95/46/EB 6 straipsnyje įtvirtintus būtinumo ir proporcingumo principus, tačiau, kiek tai įmanoma, siūlytų išsamiau nurodyti, iš kokių konkrečiai šaltinių galima gauti informaciją.

2.2. Kreditų duomenų bazės tikrinimas

11. Kreditų duomenų bazę pirmiausia paminėta 27 konstatuojamojoje dalyje, kurioje pabrėžtas jos naudingumas vertinant kreditingumą ir paskolos sutarties galiojimo laikotarpį. Toje konstatuojamojoje dalyje taip pat nurodyta, kad pagal Direktyvą 95/46/EB vartotojai turėtų būti informuojami apie kreditų duomenų bazės tikrinimą ir turėtų turėti teisę susipažinti su tokioje duomenų bazėje laikoma informacija apie juos, kad prireikus galėtų ištaisyti, ištrinti ar užblokuoti ten esančius savo asmens duomenis. 14 straipsnyje nustatomos specialios pareigos kreditoriui, susijusios su galimybe atmesti paraišką gauti kreditą, visų pirma jeigu tai susiję su patikra „kreditų duomenų bazėje“.
12. Bendresnės nuostatos, kuriose nustatomi „prieigos prie duomenų bazių“ kriterijai, yra pateikiamos 16 straipsnyje. 16 straipsnis suformuluotas labai plačiai („kiekviena valstybė narė visiems kreditoriams užtikrina nediskriminuojamą prieigą prie duomenų bazių, naudojamų toje valstybėje narėje vartotojų kreditingumui vertinti ir stebėti, kaip vartotojai laikosi kreditinių įsipareigojimų“). Straipsnio tekste nenurodyta, ar duomenų bazės turėtų būti specialiai skirtos tokioms kreditingumo patikroms, kas yra atsakingas už duomenų bazę, kokia joje gali būti informacija, ką reiškia „stebėjimas“, ar vartotojas vykdo reikalavimus, ir pan. EDAPP supranta, kad kreditų duomenų bazių struktūra skiriasi ir jos įvairiose valstybėse narėse yra nustatytos pagal skirtingus teisės aktus, todėl visiškai minėtų kriterijų suderinimas nepatektų į direktyvos taikymo sritį. Tačiau pasiūlymo tikslas būtų nustatyti suderintas prieigos prie duomenų bazės sąlygas, kad, pvz., kreditorius Belgijoje galėtų susipažinti su Italijos vartotojo kredito istorija (nors Belgijos ir Italijos duomenų bazės gali skirtis) tokiomis pat sąlygomis kaip ir Italijos kreditoriai, jeigu vartotojas prašo hipotekinės paskolos Belgijoje. Išsamiau suderintos prieigos kriterijus reikėtų apibrėžti Komisijos priimamuose deleguotuose aktuose (16 straipsnio 2 dalis). EDAPP taip pat atkreipia dėmesį į nuorodą į Direktyvą 95/46/EB 16 straipsnio 4 dalyje ⁽¹⁾.
13. EDAPP jau yra išreiškęs nuomonę, kad priemonės, turinčios esminį poveikį piliečių privatumui, neturėtų būti reglamentuojamos deleguotuose aktuose. Aišku, juose gali būti išsamiau reglamentuotos tam tikros detalės. Tačiau svarbiausias poveikis piliečiams turėtų būti aiškus ir suderintas teisės aktuose, priimtuose laikantis įprastos teisėkūros procedūros. Duomenų apsaugos požiūriu EDAPP ypač didelį rūpestį kelia akivaizdi priešara tarp 16 straipsnyje numatytos bendros kreditorių (kurių skaičiaus kol kas neįmanoma nustatyti) galimybės tikrinti duomenų bazę ir „švelnaus“ įpareigojimo, įtraukto tik į 27 konstatuojamąją dalį, t. y. kad „turėtų informuoti vartotojus apie kreditų duomenų bazės tikrinimą“ ir „turėtų teisę susipažinti su [...] informacija, [...] galėtų ištaisyti, ištrinti ar užblokuoti savo asmens duomenis“. EDAPP nuomone, konkreti galimybė įgyvendinti duomenų subjekto teises pagal Direktyvą 95/46/EB yra susijusi su galimybe nustatyti galimus kreditų duomenų bazėje esančių asmens duomenų gavėjus. Todėl nuorodos į Direktyvoje 95/46/EB numatytas teises veiksmingumą

⁽¹⁾ Šiuo straipsniu „nepažeidžiamas Direktyvos 95/46/EB [...] taikymas“. Tačiau žr. 9 punktą, kuriame siūloma pataisyti šį straipsnį.

galėtų neutralizuoti duomenų subjekto negalėjimas aiškiai ir iš anksto nustatyti fizinių ar juridinių asmenų, kurie gali tikrinti duomenų bazę.

14. Todėl EDAPP siūlo šiek tiek pakeisti direktyvos tekstą, siekiant panaikinti pirmiau nurodytus trūkumus. Bet kokiai ⁽¹⁾ galimybei tikrinti duomenų bazę turėtų būti taikomos toliau nurodytos sąlygos, kurias reikėtų įtraukti į 16 straipsnio tekstą: i) apibrėžti kriterijus, kuriais remdamiesi kreditoriai arba kredito tarpininkai gali tikrinti duomenų bazę ir visų pirma patikslinti, ar tik tie kreditoriai ar kredito tarpininkai, kurie yra sudarę sutartį su vartotoju arba iš kurių vartotojas reikalauja imtis veiksmų siekiant su juo sukurti sutartinius santykius ⁽²⁾, gali susipažinti su jo duomenimis; ii) pareiga iš anksto pranešti vartotojui, kad tam tikras kreditorius ar kredito tarpininkas ketina patikrinti duomenų bazėje esančius jo asmens duomenis; iii) pareiga vienu metu vartotojui pranešti apie jo teisei susipažinti su duomenų bazėje esančiais duomenimis, juos ištaisyti, ištrinti ar užblokuoti laikantis Direktyvoje 95/46/EB nustatytų principų.

15. Tekste nustačius tokius bendrus kriterijus ir pareigas, iš teksto būtų galima išbraukti konkrečią 14 straipsnio 2 dalies c punkto nuostatą ir 29 konstatuojamąją dalį, susijusią su pareiga vartotojui pranešti apie duomenų bazės tikrinimą, jeigu prašymas suteikti kreditą atmetamas.

3. IŠVADA

16. EDAPP palankiai vertina konkrečią pasiūlymo nuorodą į Direktyvą 95/46/EB. Tačiau jis siūlo šiek tiek pakeisti tekstą,

kad būtų patikslintas duomenų apsaugos principų taikymas pasiūlyme numatytoms duomenų tvarkymo operacijoms. Visų pirma:

- siekiant geriau atspindėti aplinkybę, kad nacionaliniai įstatymai, kuriais įgyvendinama Direktyva 95/46/EB, yra tinkamos nuorodos, ir pabrėžti, kad bet kokia duomenų tvarkymo operacija turi būti atliekama laikantis šių įgyvendinimo įstatymų, EDAPP siūlo šiuo tikslu į pasiūlymą įtraukti naują, šiuo tikslu konkrečiai suformuluotą straipsnį. Taip kartu būtų galima iš pasiūlymo teksto pašalinti kitas nuorodas į Direktyvą 95/46/EB,
- pasiūlymo tekste galėtų būti išsamiau nurodyti šaltiniai, iš kurių galima gauti informaciją apie vartotojo kreditingumą,
- pasiūlymo tekste reikėtų apibrėžti kriterijus, susijusius su galimybe tikrinti duomenų bazę, ir pareigas pranešti duomenų subjektams apie jų teises prieš tikrinant duomenų bazę ir taip užtikrinti konkrečias ir veiksmingas duomenų subjektų galimybes jas įgyvendinti.

Priimta Briuselyje 2011 m. liepos 25 d.

Giovanni BUTTARELLI

*Europos duomenų apsaugos priežiūros
pareigūno padėjėjas*

⁽¹⁾ Tai galėtų būti suprata kaip bet kurio įgalioto kreditoriaus galimybė bet kada atlikti patikrą.

⁽²⁾ Žr. Direktyvos 95/46/EB 7 straipsnio b punktą.